

Metka Pušenjak

**KNJIGA Z ZGOŠČENKO – SOBIVANJE
LITERARNIH IN GLASBENIH VSEBIN**

Založniška hiša izbira in ponuja raznovrsten izbor različnih vsebin, največkrat v knjižni ali pa v elektronski obliki in tudi na zvočnih nosilcih. Našo Založbo Mladinska knjiga usmerja vodilo – Hiša dobrih zgodb. S tem se poistovetijo tudi posamezni uredniki, ki pripravljajo določeni program. Na glasbenem področju se osredotočam na tiste literarne vsebine, ki »oživijo« v glasbi. Sobivanje glasbe in literature prinaša knjižnemu delu dodatno vrednost, obogatitev z zgoščenko pa omogoča uporabniku kakovostnejšo soudeležbo in lastno poustvarjanje posameznega dela.

Z uredniškega in založniškega vidika se vedno znova potrjuje dejstvo, da je sinergija besede in glasbe pomembna in učinkovita zlasti pri domačem branju (pesmi) v nižjih razredih osnovne šole. Kot primer naj služi z uglasbitvami slovenskih skladateljev dopolnjena izdaja Župančičevih *Mehurčkov*, ki jim je priložena še zvočna zgoščenska. Danes sodobna pedagogika spet poudarja pomen učenja na pamet, zlasti v prvih šolskih letih. Vendar ne gre za »piflanje«, temveč učenje otrokom najprimernejših pesmi, in to na igriv način, ki ga omogoča glasba. »Primerčnost« je razumljena tako, da so besedila in tudi melodije za otroke privlačne. To pa lahko postanejo, če so pesmi igrive, šaljive, tudi napeto-vznemirljive, poleg tega pa imajo v sebi nevsiljivo sporočilo, ki se kar mimogrede z melodijo »zapelje« v otroško pomnenje. Z igro pridobljena resnica, znanje in »nauk« ostanejo tako za vedno v spominu. Glasbeniki potrjujemo dejstvo, da je največkrat melodija tista, s katero si najlažje pomagamo pri pomnjenju pesemskega, zlasti daljšega besedila.

K celostni podobi knjige z dodano zgoščenko in k njenemu uspešnemu sprejemu pri mladih bralcih sodi še pretehtan izbor ilustracij, saj tudi vizualna podoba vpliva na sprejem besedila pri otrocih, hkrati pa likovna podoba stopnjuje povednost besedil.

Privlačna vsebina in oblika sta bližji uporabniku, posamezne skrivnostne vsebine se začnejo prepletati s predstavnostjo, s humorjem, igro in še z glasbo, kar vse zreali v sebi iskrive namige in analogije, tudi nepričakovane nenavadnosti, pa še vse banalne vsakdanjosti, povedane na živ in domišljijjski način. Tako duhovito in iskrivo podobo odlikujejo npr. ilustracije Zvonka Čoha v letos izdani pesmarici otroških ljudskih pesmi *Petelinček, petelanček*. Izbor pesmi je pripravil Marko Terseglav.

Prav besedilnim in glasbenim izborom posvečamo v naših izdajah poseben pomen, saj se zavedamo, da bo knjiga pri mladem bralcu uspešna le z njemu bližnjo ilustracijo, melodijo ali besedilom. To dokazujeta tudi naši otroški reviji *Ciciban* in *Cicido*, saj prinašata pester in kvaliteten izbor pesmi starejših in sodobnih slovenskih pesnikov in skladateljev. V želji po kvalitetnem izboru je nastala tudi zbirka **Pojemo, pojemo**, sooblikovana na podlagi sklopa otroških oddaj Radia Slovenija, ki se je dolga leta predvajala enkrat mesečno. Kasneje je kot podpora knjigi izšla še zgoščenka. Žal je bila lani ta oddaja s strani RSLO ukinjena.

Otroške pesmi niso le v glasbo in igrivost zaviti nauki in nagovori, ampak so močni spodbujevalci otroške besedne in glasbene ustvarjalnosti. Naše terenske raziskave in odzivi pedagogov so pokazali, da dela slovenskih besednih in glasbenih ustvarjalcev otroci zelo lepo sprejemajo, zato narašča tudi povpraševanje po naših izdajah, v katerih smo predstavili ustvarjalnost Mire Voglar, Janeza Bitenc in seveda še drugih.

Slovenski skladatelji, s katerimi sodelujemo, znajo upoštevati otrokovo »dvojno« naravo: po eni strani njihovo pravljичno oziroma mitično dojetje sveta, v katerem je vse mogoče in je vse res, po drugi strani pa upoštevajo dejstvo, da tisti »res« prerašča tudi v neke vrste realizem, kjer morajo biti vse stvari na svojem mestu in skladne s hierarhijo otroškega spoznavnega sveta, čeprav mu tega lahko približata pravljica ali pesem. Če je pesem za odraslega nekaj izmišljenega, torej »zgolj« poetična resnica, je ta za otroka lahko čista resnica in ne le nekaj, kar je možno. To otroško resnico še dodatno dopolnjujejo ilustracije, ki se prilagajajo vsebinski povednosti. Glasba pa je tista, ki besedilo spravi »v tek«, z igrivostjo pa pesniška resnica postane lažje obvladljiva in dojemljivejša, pesem se zato ugnezdi v um in srce otroka. *Palček, pomagaj* in *Kahlica bahlica* avtorice Mire Voglar sta izjemni uspešnici, ki nagovarjata otroka, da se pozitivno odzove, sprejema in razume drobna sporočila ljubezni, sobivanja, povezanosti, poguma, poleg tega pa so besedila blizu otroški ritmiki, z rimami pa njihovi igrivosti, s katero tudi avtorica predstavi otrokom lepoto in posebnosti pesemskega jezika. Vse to se zlije še z melodijo. Pesmi s svojo vsebino in z »nerealistično« (pesemsko) obliko vzpodbujajo in ohranjajo otrokovo zmožnost abstraktnega mišljenja, kar je v današnjem »logičnem« svetu števil posebna kvaliteta.

Uredniški izbor glasbeno-literarnih vsebin je skrbno zasnovan prav zaradi želje, da bi otroke usmerili k razvijanju kakovostnega glasbenega okusa. Vse nas, zlasti pa otroke, obdaja vsakodnevna, tudi neprimerna, zvočna prenasičenost. Zato pri naših glasbenih izdajah za otroke stremimo k uravnoveženim izborom in se izogibamo skrajnostim. Uravnovežen izbor pesmi otroka ne precenjuje, noče in ne more pa ga tudi podcenjevati. Precenjevanje oz. neupoštevanje stopenj otroškega intelektualnega razvoja vodi namreč le k temu, da nekatere vsebine postanejo mlademu bralcu dolgočasne, ker so zunaj njegovega miselnega sveta. Po drugi strani pa nehotene podcenjevanje naredi otroške pesmi prazne, osladne in umetniško neambiciozne. Zato vsaka knjižna izdaja z zgoščenko za otroke pomeni veliko odgovornost do mladih bralcev, pevcev in vsem prejemnikom glasbeno-književnih vsebin.